

Ernest Haapaniemi:

"Se oli virhe, suuri virhe.
Oli miten tahansa,
ei kenenkään kannattaisi
lähteä synnyinmaastaan..."

Paula Autio

Haaveet jäivät haaveiksi

Elvi ja Jaakko Forsell tulivat 30-luvun alussa uudelta mantereelta rakentamaan Karjalaan ihanneyhteiskuntaa, samoin Leini-Maria ja Harold Hietala.

Mutta hyvinvointi pysyi aina yhtä etäällä ja siirtolaiset kohtasivat vastoinkäymisiä, joita eivät itsekään uskoisi, elleivät olisi käyneet niitä läpi.

Vanhempiensa ja veljensä kanssa Kanadasta vuonna 1931 Karjalaan muuttanut Elvi Forsell oli tullessaan 20-vuotias.

Kanadaan Elvin vanhemmat olivat muuttaneet Pohjanmaalta köyhyyttä pakoon vuonna 1907. Isä oli vakaumuksellinen kommunisti. Kun siirtolaisvärvärit maalasivat hänen silmiensä eteen Karjalassa orastavan uuden yhteiskunnan, hänkin halusi päästä sitä rakentamaan.

Käytyään kahdeksan luokkaa koulua Elvi oli ahertanut herrasperheissä palvelustyttöinä ja keittäjänä. Hän olisi tahtonut jäädä Kanadaan, mutta äiti ei suostunut jättämään tyttärtään.

— No, ajattelin, pääseehän sieltä pois, Elvi Forsell muistelee.

Vaatteita otettiin mukaan niin paljon kuin saatiin, ja isällä oli jonkin verran rahaa. Karjalan puute tunnettiin Kanadassa jo, mutta sen uskottiin väistyvän työtä tekevien tieltä.

Isä meni edellä

Jaakko Forsell syntyi Ilmajoella torpparin poikana. Isä oli lähtenyt Kanadaan 1907, kuukautta ennen pojan syntymää.

Ensi kerran Jaako Forsell näki isänsä viisivuotiaana Kanadassa, jonne äiti, Jaakko ja neljä sisarta muuttivat hänen perässään. Isä oli työssä Fort Williamissa Yläjärvellä, jota Jaakko Forsell kutsuu englantilaisittain Superioriksi, hänellä oli siellä jo oma talo.

Fort Williamissa ja naapurikaupungissa Port Arthurissa, jotka on nyttemmin yhdistetty Thunder Bayn kaupungiksi, asui 20 000—30 000 suomalaista. Seudulla oli viisi suurta paperitehdasta. Isä ajoi parihevosillaan paperipuuta.

Metsätyöt olivat pysähdyksissä, joten monet suomalaiset ryhtyivät kantofarmareiksi. Forsellin perheellekin hallitus antoi vuonna 1917 korpipalstan, jolle he raivasivat 20—30 hehtaaria peltoa.

— Ei voi sanoa, että perheemme asema oli ollut hyvä ja että rahaa olisi ollut rutkasti, mutta oma auto kuitenkin oli.

Forsellit olivat työväenaatteen väkeä. Ennen haalia iltamia pidettiin koululla.

— Koko naapurusto oli punikkien puolta. Suomen sisällissodan jälkeen Kanadaan muutti paljon punikkeja. He antoivat sysäyksen Karjalaan muutolle.

Mutta Jaakko Forsell ei lähtenyt vakaumuksesta. Hän oli kierrellyt jo Kanadassa maita ja mantuja ja lähti meren

— Olisivat voineet rakentaa sosialismin ilman meitäkin, jos täällä jotain sosialismia on, harmittelevat Jaakko ja Elvi Forsell.

taa puhtaasti seikkailumielellä, yksikseen, muun perheen jäädessä kotiin.

— Osaanhan minä puun kaataa.

Oli vuosi 1931. Jaakko Forsell oli 24-vuotias.

Lauantai-illat hermostuttivat

Karjalassa Elvi ja Jaakko joutuivat molemmat työhön Matroosan koneistetulle eturivin metsäpunktille. He olivat tuntenneet toisensa jo Kanadassa, naapurusten lapsia kun olivat. Naimisiin mentiin vuonna 1932 ensimmäisenä Matroo-

san vasta perustetussa kyläneuvostossa vihittynä parina. Sormuksia ei saanut.

Samana vuonna alettiin rakentaa kaksikerroksisia parakkeja keskustaan. Parakissa Forsellit asuivat kahdeksan vuotta. Sinä aikana syntyivät lapset, Vilho 1933 ja Viola 1938.

Elvi Forsellin isä kuoli marraskuussa 1937 juuri vainojen alkaessa. Huhuttiin, että vangittuja olisi kidutettu ja tapettu, mutta aluksi ei osattu pelätä, ihmiset uskoivat pääsevänsä pois, olivathan he syyttömiä. Mutta kukaan ei palannut.

500 asukkaan Matroosasta vietiin 200 ihmistä. Suomalaiset katosivat miltei kaikki. Jaakko Forsell menetti kolmeen kertaan molemmat puunkaatotoverinsa. Häntä ihmetyttää varsinkin se, että kaikki Suomesta loikanneet vietiin. Heitä kai pelättiin tiedustelijoiksi.

— Lauantai-iltaisain oltiin hermostuneita ja jännittyneitä. Hakijat tulivat aina

täneet myös poikansa. Lahjakas kääntäjä joutui useiksi vuosiksi leirille, koska ei suostunut KGB:n ilmiantajaksi. Vilho kuoli 80-luvun puolivälissä.

Elvi Forsellin velikin on jo kuollut. Jaakko Forsellin sisaruksia on elossa yksi Kanadassa ja toinen Suomessa, Karijoella. Sisarukset ovat kaikki eri maiden kansalaisia.

— Minähän olen Suomen suurruhtinaskunnassa syntyneenä oikeastaan kotona, sanoo Jaakko Forsell pilke silmäkulmassa.

Forsellit ovat korkeasta iästään huolimatta vielä voimissaan. Perunat on juuri saatu kuoppaan pois pellosto varkaita houkuttelemasta.

Mutta tulevaisuus huolestuttaa. Entä sitten, kun ei enää jaksa? Avuttomista yksinäisistä vanhuksista huolehtii vain joku paikallisen koulun opettaja oppilaineen, silloin kun muistaa.

— Pitäisikö ottaa joku asumaan tähän meidän kanssa ja testamentata mökki hänelle?